

Hallitus

§ 97

13.06.2008

SUURTEN KAUPUNKISEUTUJEN JOUKKOLIIKENTEN VALTIONAVUSTUKSELLA 2009 - 2011 TOTEUTETTAVAT KEHITYSTOIMENPITEET

371/70/700/2007

Hallitus § 97
Esittelijä
ValmistelijaVa. yhteistyöjohtaja Matti Hilli
Liikennejohtaja Niilo Järviluoma/Kimmo Sinisalo, p. 156 1496

Pääkaupunkiseudun joukkoliikenteelle on esitetty uutta valtionavustusta vuodesta 2009 alkaen. YTV:n ja kuntien yhteistyöryhmässä on valmisteltu joukkoliikenteen kehitystoimenpiteitä, joihin avustusta voitaisiin hakea. Vuonna 2009 tukea esitetään käytettäväksi lipunhintojen subventointiin, liityntäliikenne-asemien sosiaalisen turvallisuuden parantamiseen sekä poikittaisliikenteen tarjonnan kehittämiseen.

Valtion budjettikehyksessä on esitetty hallitusohjelman mukaista suurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen valtionavustusta maksettavaksi vuodesta 2009 alkaen. Tuen esitetty kokonaissumma on 5 miljoonaa euroa vuonna 2009, 7,5 miljoonaa euroa vuonna 2010 ja 10 miljoonaa euroa vuonna 2011. Tuki tulisi haettavaksi tammikuussa 2009. Liikenne- ja viestintäministeriö on ilmoittanut haluavansa kultakin tukeen oikeutetulta kaupunkiseudulta yhden yhteisen hakemuksen.

Vaikka tukisumma myönnetään koko kolmen vuoden jaksolle, tuen maksutapa muuttuu uuden henkilöliikennelain tullessa voimaan. Vuoden 2009 tuki maksetaan nykytilanteen perusteella, mikä ilmeisesti tarkoittaa pääkaupunkiseudulla tuen jakamista YTV:n ja HKL:n kautta hallittaviin osuuksiin ja sen suuntaamista yksilöityihin tuettaviin hankkeisiin. Vuodesta 2010 eteenpäin tuki voidaan oletettavasti myöntää kokonaan uudelle pääkaupunkiseudun joukkoliikenneorganisaatiolle, eikä haussa tarvitse yksilöidä tuen käyttökohteita nykyisellä tarkkuudella.

Pääkaupunkiseudun tukihakemukseen soveltuvia kehitystoimenpiteitä on valmisteltu pääkaupunkiseudun kuntien työryhmässä. Tavoitteena on ollut koota ja arvioida sellaisia joukkoliikenteen palvelutasoa ja kilpailukykyä parantavia toimenpiteitä, jotka voidaan toteuttaa vuosien 2009 - 2011 aikana ja joihin kaupungit ovat valmiita osoittamaan tuen edellytyksenä olevaa omaa lisärahoitusta. Tämä joukkoliikenteen palvelutaso- ja rahoitussuunnitelman 2009-2011 yhteydessä kaupunkien käsiteltäväksi lähetettävä esitys koskee vuonna 2009 toteutettavien toimenpiteiden kustannuksia sekä varautumista vuosien 2010-2011 toimenpiteisiin. Nämä toimenpiteet toteutettaisiin, mikäli suurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetuki hyväksytään valtion budjettiin haettavaksi tammikuussa 2009 kolmen vuoden jaksolle ja tukea myönnetään pääkaupunkiseudulle odotusten mukaisesti.

Koska kokonaistukisumman jakautumisesta eri kaupunkiseuduille tai sen kohdistamisesta seutujen sisällä ei ole ennakkotietoa, valmistelussa on oletettu tuen suuruudeksi vuonna 2009 noin 4 miljoonaa eikä sen mahdolliseen jakamiseen YTV:n ja Helsingin osuuksiin oteta vielä kantaa.

Valmistelussa kaikki kunnat ovat kannattaneet avustuksen käyttämistä lipunhintojen alentamiseen, mikä tarkoittaa käytännössä tariffien korotuspaineiden hillitsemistä. Joukkoliikenteen tuotantokustannusten erittäin nopean nousun vaikutus vuonna 2008 on jopa 20 miljoonan euron suuruusluokkaa, eli valtiontuen vaikutus jää tähän verrattuna vähäiseksi. Lipunhinnan kysyntäjousto-vaikutuksen takia avustuksella voidaan kuitenkin osaltaan torjua matkustuksen vähenemistä ja turvata joukkoliikenteen kilpailukykyä. Lisäksi lippusubventio on toimeenpanon kannalta nopein ja joustavin tapa käyttää valtion tukea, mikäli tukisumma muuttuisi oleellisesti eduskunnan budjettikäsittelyssä. YTV esittää, että puolet vuoden 2009 valtiontuesta käytettäisiin lippusubventioon. Tuen suuntaaminen eri lippulajeihin käsitellään YTV:n tariffivalmistelussa kaupunkien lausuntojen pohjalta.

Sosiaalisen turvallisuuden parantaminen erityisesti rautatieasemilla ja sen vaikutus liityntäliikenteen toimintaedellytyksiin on noussut esille tukikohteenä, ja Vantaa pitää Koivukylän ja Korson asemien tilanteen parantamista välttämättömänä linjastosuunnitelman mukaisen liityntäliikenteen käynnistämiseksi. Toimenpiteitä on käsitelty tarkemmin turvallisuusstrategiassa ja Vantaan asemien kehittämisselvityksessä. Toimintakustannuksiin tarkoitettu valtiontuki voitaisiin maksaa YTV:lle, joka ostaisi asemille turvallisuus-, kunnossapito- ym. palveluja. Tällä vältettäisiin asemien ja asemaympäristöjen kiinteistöjen omistus- ja hallintasuhteiden kirjavuudesta aiheutuvat hallinnolliset vaikeudet.

YTV esittää, että valtiontukea käytettäisiin vuonna 2009 liityntäasemien sosiaalisen turvallisuuden parantamiseen noin 0,5 - 1 miljoonaa euroa. Toimenpiteiden suuntaaminen valmistellaan kaupunkien lausuntojen perusteella ottaen huomioon kaupunkien valmius omaan osarahoitukseen.

Liikennetarjonnan kehittämisessä tärkeimmiksi toimenpiteiksi on katsottu poikittaisliikenteen parantaminen ja uusien alueiden joukkoliikennepalvelut. Jo valmisteltuihin liikennöinti- ja linjaston kehittämissuunnitelmiin sisältyy useita tarjonnan lisäyksiä ja kokonaan uusiakin linjoja, joiden lisäkustannukset on jo ainakin osittain huomioitu palvelutaso- ja rahoitussuunnitelmassa. Poikittaisliikenteessä kehittämiskohteita ovat mm. Jokerin kasvavaa kysyntää vastaava lisätarjonta, Tiedelinjan lisätarjonta, Vantaan linjastosuunnitelmaan sisältyvät parannukset esim. linjalla 61 ja Espoon uusi linja 46. HKL on esittänyt omassa talousarvioehdotuksessaan Helsingin joukkoliikennelautakunnalle uuden linjan 56 perustamista, mikäli siihen saadaan valtion tukea. Lisäksi Helsingin esityksessä on varattu poikittaisliikenteen parannuksiin 0,7 miljoonaa vuonna 2010 ja 1,8 miljoonaa vuonna 2011 valtionavustuksella rahoitettuna. Uusien alueiden palveluista on nostettu esille Suurpelto Espoossa, Keimola Vantaalla ja Jätkäsaari Helsingissä. Näistä ei toteudu merkittäviä lisäkustannuksia vielä vuonna 2009. Uudet linjat ja oleelliset tarjonnan lisäykset voivat käytännössä toteutua alkaen syksyllä 2009. Kysyntää vastaavaa lisäliikennettä ja jo hyväksytyjen liikennöintisuunnitelmien mukaisia parannuksia voidaan toteuttaa aikaisemmin. YTV esittää, että liikennetarjonnan kehittämiseen käytetään vuonna 2009 valtion tukea 1 - 1,5 miljoonaa. Tuen suuntaaminen valmistellaan kaupunkien lausuntojen perusteella Liikennöintisuunnitelmassa 2009-2010 sekä seuraavien vuosien toimenpiteiden osalta Seudun joukkoliikennesuunnitelmassa 2010-2014. Osa tuesta suunnataan Helsingin sisäisen liikenteen kehittämiseen.

Mikäli valtion tuki kasvaa vähintään esitetyllä tavalla, voi sen käyttäminen muihinkin toimenpidekortteissa esitelyihin kehittämiskohteisiin tulla mahdolliseksi 2010 alkaen. Useimmat esitetyistä kehityskohteista etenevät erillisen valmistelun pohjalta normaalilla rahoitusmallilla, mutta valtiontuella voitaisiin edistää toimenpiteiden laajuutta, nopeuttamista ja vaikuttavuutta. Vuosina 2010 - 2011 toteutettavien uusien toimenpiteiden avustusten hakeminen valmistellaan yhteistyössä myöhemmin huomioiden 2009 tehtyjen toimenpiteiden jatkuvat kustannusvaikutukset.

Samassa työryhmässä on käsitelty Liikenne- ja viestintäministeriön aloitteesta Tulevaisuuden joukkoliikennekaupungit -hankkeen mukaista seudullisen yhteistyön laajentamista Helsingin seudun 14 kunnan alueelle. Ministeriön antaman tiedon mukaan suurten kaupunkiseutujen valtiontuki tullaan kuitenkin osoittamaan nykyisten YTV-kuntien alueelle. Vuonna 2009 muille seudun kunnille maksetaan edelleen nykyisen henkilöliikennelain mukaisia lääninhallituksen myöntämiä avustuksia, joita voidaan hakea esim. seudullisen lippuyhteistyön laajentamiseen kuten Kerava ja Kirkkonummi ovat tehneet. Kerava on osallistunut valmistelutyöryhmään ja antanut toimenpidekortteista virkamieslausunnon, jossa kaupunki ilmoittaa haluavansa jatkaa oman rahoituksen ja valtiontuen käyttöä mm. seudulliseen lippuyhteistyöhön ja liityntäliikenteen edellytysten parantamiseen.

Seudullisen yhteistyön ja nykyisen YTV-alueen ulkopuolella tehtävien kehitystoimenpiteiden valmistelu käynnistyy syksyllä, ja se liittyy sekä uuden joukkoliikenneorganisaation että Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman valmisteluun. Yhteistyön lähtökohtia on kartoitettu mm. konsultin käymissä sidosryhmäkeskusteluissa ja huhtikuussa pidetyssä työseminaarissa. Tuloksia tullaan esittelemään valmistelutyöryhmän raportissa. Aineistoon kuuluvat toimenpidekortit ovat jo valmistuneet, ja ne on jaettu Liikenne- ja viestintäministeriölle, seudun kunnille ja sidosryhmille.

Ehdotus (MH)

Hallitus päättää pyytää suurten kaupunkiseutujen valtionavustuksella 2009-2011 toteutettavien kehittämistoimenpiteiden esityksestä lausunnot Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupungeilta 31.8.2008 mennessä palvelutase- ja rahoitussuunnitelman lausuntojen yhteydessä. Lisäksi hallitus päättää lähettää esityksen tiedoksi Liikenne- ja viestintäministeriölle, Helsingin seudun 10 muulle kunnalle ja joukkoliikenteen kehittämistoimenpiteisiin osallistuville viranomaisille.

Päätös

Hallitus päätti hyväksyä ehdotuksen.

Liite

Toimenpidekortit

